

**XIX међународни научни скуп „Правнички дани –
Проф. др Славко Царић”
„ПРАВО, НАУКА И ДРУШТВО – АКТУЕЛНА
ПИТАЊА И ПЕРСПЕКТИВЕ”**

**XIX International scientific meeting „Legal days –
Prof. Slavko Carić, PhD”
„LAW, SCIENCE AND SOCIETY – THE CURRENT
ISSUES AND PERSPECTIVES”**

Универзитет Привредна академија у Новом Саду
Правни факултет за привреду и правосуђе у Новом Саду
The University of Business Academy in Novi Sad
The Faculty of Law for Commerce and Judiciary in Novi Sad

Нови Сад, 23. септембар 2022.

Зборник радова са XIX међународног научног скупа

„Правнички дани – Проф. др Славко Царић“
„ПРАВО, НАУКА И ДРУШТВО – АКТУЕЛНА ПИТАЊА И ПЕРСПЕКТИВЕ“

23. септембар 2022. године у Новом Саду,
у организацији Универзитета Привредна академија у Новом Саду
Правни факултет за привреду и правосуђе у Новом Саду

Издавач:

Универзитет Привредна академија у Новом Саду
Правни факултет за привреду и правосуђе у Новом Саду
Гери Кароља бр. 1, телефон: 021/ 400 - 499
Web: www.pravni-fakultet.info

Рецензенти:

Др Мирко Кулић **Др Гордана Бејатовић,**
редовни професор ванредни професор

Др Милан Почуча **Др Јелена Стојшић Даветић,**
редовни професор ванредни професор

Др Владимир Козар **Др Сања Шкорић,**
редовни професор ванредни професор

Др Милош Марковић **Др Маријана Младенов,**
редовни професор ванредни професор

Др Јелена Матијашевић **Др Срђан Дамњановић**
редовни професор ванредни професор

Др Предраг Мирковић **Др Марко Станковић,**
ванредни професор доцент

Др Дарко Голић **Др Маја Суботин**
ванредни професор доцент

Др Јоко Драгојловић
ванредни професор

За издавача:

Др Мирко Кулић, редовни професор

Уредник:

Др Милан Почуча, редовни професор

Штампа:

НС Мала књига плус, Нови Сад

Тираж: 150

ISBN 978-86-86121-51-6

Научни одбор:

ПРОФ. ДР МИЛАН ПОЧУЧА - председник Научног одбора

Продекан за науку, квалитет и развој и шеф Грађанскоправне катедре на Правном факултету за привреду и правосуђе, Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

ПРОФ. ДР МАРКО ЦАРИЋ

Ректор Универзитета Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

ПРОФ. ДР МАРИЈАНА ЦАРИЋ

Председник Савета Универзитета Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

ПРОФ. ДР МИРКО КУЛИЋ

Декан Правног факултета за привреду и правосуђе, Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

ПРОФ. ДР МАРИЈАНА ДУКИЋ МИЈАТОВИЋ

Редовни професор на Правном факултету за привреду и правосуђе Универзитет Привредна академија у Новом Саду и ванредни професор Факултета техничких наука Универзитета у Новом Саду | Република Србија

ПРОФ. ДР ПРЕДРАГ МИРКОВИЋ

Продекан за наставу и ванредни професор на Правном факултету за привреду и правосуђе, Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

ПРОФ. ДР МАРИЈАНА МЛАДЕНОВ

Продекан за међународну сарадњу и ванредни професор на Правном факултету за привреду и правосуђе, Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

ПРОФ. ДР ЗОРАН ПАВЛОВИЋ

Шеф Кривичноправне катедре на Правном факултету за привреду и правосуђе, Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

ПРОФ. ДР ДАРКО ГОЛИЋ

Шеф Теоријске и јавноправне катедре на Правном факултету за привреду и правосуђе, Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

ПРОФ. ДР ЖЕЉКО БЈЕЛАЈАЦ

Редовни професор на Правном факултету за привреду и правосуђе, Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

ПРОФ. ДР ЈЕЛЕНА МАТИЈАШЕВИЋ

Редовни професор на Правном факултету за привреду и правосуђе, Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

ПРОФ. ДР ВЛАДИМИР КОЗАР

Редовни професор на Правном факултету за привреду и правосуђе, Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

ПРОФ. ДР САЊА ШКОРИЋ

Ванредни професор на Правном факултету за привреду и правосуђе, Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

ПРОФ. ДР ДУШАНКА ЂУРЂЕВ

Редовни професор на Правном факултету за привреду и правосуђе, Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

ПРОФ. ДР ВЛАДИМИР ЦАТИЕВ

Шеф катедре Кривичноправних наука Руске академије за адвокатуру и нотаријат | Руска Федерација

АКАДЕМИК ДР НЕДЕЉКО СТАНКОВИЋ

Европски универзитет Брчко дистрикт и Ректор Европског универзитета „Kallos” Тузла и | Босна и Херцеговина

АКАДЕМИК ДР БРАНКО ВУЧКОВИЋ, ЕМЕРИТУС

Универзитет „Адриатик“ – Бар, Факултет за пословну економију и право | Република Црна Гора

АКАДЕМИК ДР ВЕСНА ВУЧКОВИЋ

Судија, в.д. председника Врховног суда Црне Горе, Универзитет „Адриатик“ – Бар, Факултет за медитеранске пословне студије, Тиват | Република Црна Гора

PROF. DR DR. WOLFGANG ROHRBACH

Akademik Evropske akademije nauka u Salzburgu | Austrija

PROF. DR VANO TSERTSVADZE

Georgian Institute of Public Affairs | Gruzija

PROF. DR. AMER FAKHOURY

Dean College of Law American University in the Emirates | Ujedinjeni Arapski Emirati

ПРОФ. ДР РУДИКА ГМАЈНИЋ

Професор на Медицинском факултету у Осијеку и члан Хрватске академије медицинских наука | Република Хрватска

ДОЦ. ДР ЈАН ЈАНАЋ

Доцент на Факултету за менаџмент, Универзитет Коменски Братислава | Република Словачка

ДОЦ. ДР БРАНИСЛАВ ДУДИЋ

Доцент на Факултету за менаџмент, Универзитет Коменски Братислава | Република Словачка

ПРОФ. ДР НЕЂО ДАНИЛОВИЋ

Редован професор Универзитет Никола Тесла у Београду и председник међународног удружења методолога друштвених наука у Београду | Република Србија

ПРОФ. ДР АЛБИНА ФАЗЛОВИЋ

Ванредни професор Европском универзитету Брчко дистрикт на Европском универзитету „Kallos” Тузла | Босна и Херцеговина

ПРОФ. ДР ЗОРАН ФИЛИПОВСКИ

Проректор за међународну сарадњу, Интернационални „Vision” Универзитет | Северна Македонија

PROF. DR ALEXIOS PANAGOPOULOS

University Neapolis Paphos Cyprus, master studys in public law and administration | Republika Kipar

ПРОФ. ДР НЕБОЈША ШАРКИЋ

Декан Правног факултета, Универзитета Унион у Београду | Република Србија

ДР МИШО ЂУРКОВИЋ

Научни саветник, Директор Института за Европске студије у Београду | Република Србија

ПРОФ. ДР ВЛАДИМИР ЧЛОВИЋ

Директор Института за упоредно право у Београду | Република Србија

ПРОФ. ДР БОГДАН ВУКОСАВЉЕВИЋ

European Research Institute for Strategic Studies | Словенија

ПРОФ. ДР МИЛОШ МАРКОВИЋ

Редовни професор на Правном факултету за привреду и правосуђе, Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

Организациони одбор:

ПРОФ. ДР ЈОКО ДРАГОЈЛОВИЋ - Председник Организационог одбора

ПРОФ. ДР ИВАН ЈОКСИЋ

ПРОФ. ДР ЈЕЛЕНА СТОЈШИЋ ДАБЕТИЋ

ПРОФ. ДР НЕНАД БИНГУЛАЦ

ДОЦ. ДР НЕНАД СТЕФАНОВИЋ

ДОЦ. ДР МАРКО СТАНКОВИЋ

ДОЦ. ДР ДАЛИБОР КРСТИНИЋ

ДОЦ. ДР МАЈА СУБОТИН

ДОЦ. ДР ВЛАДИМИР ШЕБЕК

МСР ИСИДОРА МИЛОШЕВИЋ

МСР АЊА КОПРИВИЦА

МСР МАРА ДЕСПОТОВ

МСР ТАМАРА КРСТИЋ

Секретар:

МСР АЊА КОПРИВИЦА, асистент

Др Владимир Козар, редовни професор
 Правни факултет за привреду и правосуђе у Новом Сагу
 Универзитет Привредна академија у Новом Сагу
 e – mail: kozarv@pravni-fakultet.info

ПРАВНЕ ПОСЛЕДИЦЕ ОТВАРАЊА СТЕЧАЈНОГ ПОСТУПКА ПО СТАТУС СТЕЧАЈНОГ ДУЖНИКА И ЊЕГОВИХ ОРГАНА

Апстракт:

У раду су анализирани законске одредбе, ставови судске праксе, као и мишљења правне науке о правним последицама отварања стечајног поступка по статус стечајног дужника и његових органа, које настају услед преласка права и обавеза на стечајног управника. Указано је да долази до обједињавања заснивачке и управљачке функције у личности стечајног управника, док чланови и акционари стечајног дужника задржавају власничку функцију уз значајно ограничавање права, што има за последицу суспензију скупштинске привредног друштва. Приказан је став о плану за план реорганизације у стечајном поступку који се сироводи над дужником стечајног дужника. Поседно су разматрана питања која се односе на неважност правних послова које је стечајни дужник закључио после отварања стечајног поступка, као и на последице неважности. Објашњена је правна природа изражавања враћања противчинидбе из стечајне масе. Такође, анализирани су теоријски и практични проблеми о претходној имовини која се односе на имовину која улази у стечајну масу, укључујући и парнично претходно. Поред тога, разматрања је и немогућност преношења удела у привредном друштву након отварања стечајног поступка услед суспензије власничких права оснивача.

Кључне речи: отварање стечајног поступка; неважност правног посла; враћање противчинидбе; стечајни управник

УВОД

Стечајни поступак, као процес, покреће се предлогом повериоца, дужника или ликвидационог управника, као овлашћених предлагача,¹⁾ док се доношење одлуке о том предлогу ако суд утврди постојање једног од законских стечајних разлога, дакле, позитивне одлуке о усвајању предлога, назива отварањем стечајног поступка (ЗС, чл. 55 ст. 1).²⁾ Стечајни судија отвара стечајни поступак доношењем решења о отварању стечајног поступка којим се усваја предлог за покретање стечајног поступка.³⁾

Све правне последице стечаја, укључујући и прелазак права и обавеза на стечајног управника, као најважнију последицу по статус стечајног дужника и његових органа, наступају отварањем стечајног поступка, а не покретањем поступка подношењем иницијалног акта – предлога овлашћеног предлагача.⁴⁾

1) Закон о стечају – ЗС, Службени гласник РС, бр. 104/09, 99/11, 71/12 – одлука УС, 83/14, 113/17, 44/18, чл. 55 ст. 1.

2) а. Козар, В. и Алексић, Н. (2020). Последице отварања стечајног поступка у српском процесном праву. *Право и привреда*, 58(2), стр. 84.

3) ЗС, чл. 69 ст. 1.

4) а. Козар, В. и Алексић, Н. (2018). Мере обезбеђења и „мораторијум” у претходном стечајном поступку. *Право и привреда*, 56(4-6), стр. 515–530.

Жалба против решења о отварању стечајног поступка не задржава извршење решења, сагласно општем правилу из чл. 46 ст. 3 ЗС. Несуспензивност жалбе као правило, а задржавање извршења ожалбеног решења, као изузетак, специфичност је стечајног поступка. Отуда и правило да правне последице отварања стечаја наступају „даном објављивања огласа о отварању поступка на огласној табли суда”⁵⁾, што значи на основу првостепеног, дакле неправноснажног решења о отварању стечајног поступка. Ако је решење о отварању стечајног поступка по жалби укинута, а у поновном поступку стечајни поступак буде отворен, правне последице отварања стечајног поступка наступају даном када је прво решење истакнуто на огласној табли суда.⁶⁾

„Након наступања правних последица отварања стечаја, странке у поступку нису више само предлагач и стечајни дужник, већ и повериоци, као и други учесници поступка, којима закон даје могућност да своја права у односу на стечајног дужника остварују у овом поступку, јер стечај омогућава колективно и сразмерно намирење стечајних поверилаца”⁷⁾ у складу са стечајним законом и начелом заштите стечајних поверилаца.⁸⁾

Стечајни поступак представља посебну врсту грађанског судског поступка,⁹⁾ те се отуда на овај поступак поред стечајног закона, на питања која њиме нису посебно уређена, сходно и супсидијарно примењују и одговарајуће одредбе Закона о парничном поступку¹⁰⁾, сагласно начелу императивности и преклузивности из чл. 7 ст. 1 ЗС.¹¹⁾

1. ПРЕЛАЗАК ПРАВА И ОБАВЕЗА НА СТЕЧАЈНОГ УПРАВНИКА

Отварањем стечајног поступка наступају значајне материјалноправне последице по стечајног дужника и његову имовину, као и у односу на потраживања поверилаца и правне послове. Истовремено, настају и процесноправне последице, које доводе до обавезног прекида свих судских и управних поступака, као и успостављања законске забране извршења и намирења. У оквиру правних последица отварања стечајног поступка по стечајног дужника, по значају посебно се издваја прелазак права и обавеза на стечајног управника.¹²⁾

Отварање стечајног поступка производи правне последице на статус стечајног дужника и његових органа.¹³⁾ Даном отварања стечајног поступка престају заступничка и управљачка права директора, заступника и пуномоћника, као и органа управљања и надзорних органа стечајног дужника и та права прелазе на стечајног управника.¹⁴⁾ „Истог дана потребно је урадити нови печат, оверити ОП обрасце, предати АПР-у пријаву о промени заступника, истакнути решење о отварању стечаја на седиште дужника...”¹⁵⁾

⁵⁾ ЗС, чл. 73 ст. 1.

⁶⁾ ЗС, чл. 73 ст. 2.

⁷⁾ Обућина, Ј., Положај и остваривање права стечајних поверилаца у поступку банкротства и поступку реорганизације. (2022, Април 11). Преузето са: <https://www.alsu.gov.rs/bap/upload/documents/seminari/novembar2015/Referat - Jasminka Obucina - Položaj i ostvarivanje prava stečajnih poverilaca.pdf>, стр. 4.

⁸⁾ ЗС, чл. 3.

⁹⁾ а. Васиљевић, М. (1997). *Пословно право*. Београд: Савремена администрација, стр. 328.

¹⁰⁾ Закон о парничном поступку – ЗПП, *Службени гласник РС*, бр. 72/2011, 49/2013 – одлука УС, 74/2013 – одлука УС, 55/2014, 87/2018, 18/2020.

¹¹⁾ а. Шаркић, Н., Радуловић, Д. и Почуча, М. (2019). *Поседни грађански институци*. Београд: Правни факултет Универзитета Унион, ЈП Службени гласник, стр. 319–320.

¹²⁾ ЗС, чл. 74.

¹³⁾ Васиљевић, М. *op. cit.*, стр. 331

¹⁴⁾ ЗС, чл. 74 ст. 1.

¹⁵⁾ а. Кордић, Ј. et al., (2013). *Коментар Закона о стечају и националних стандарда*. Београд: Пешић и синови, Цонфинекс д.о.о, стр. 134.

Власници капитала стечајног дужника не губе то својство, даном отварања стечајног поступка. Дакле, чланови, односно акционари привредног друштва остају власници капитала – удела или акција, чији је емитент стечајни дужник који задржава правну способност.¹⁶⁾ Али, по основу власничке функције могу да остваре само она права која им стечајни закон изричито признаје, нпр. да у својству заинтересованих лица поднесу примедбу на предложену продају у року од пет дана од дана пријема обавештења о предложеној продаји¹⁷⁾, затим да поднесу план реорганизације као власници најмање 30% капитала стечајног дужника,¹⁸⁾ као и право на вишак деобне масе.¹⁹⁾

Уместо директора привредног друштва, коме престаје својство статутарног заступника, као заступник правног лица – стечајног дужника у Регистар привредних субјеката уписује се стечајни управник. То значи да отварањем стечајног поступка привредни субјекат „губи пословну способност”, а „стечајни управник постаје законски заступник *sui generis* привредне организације која је пала под стечај.”²⁰⁾ У правној науци постоји мишљење да се „стечајном дужнику ограничава пословна способност”²¹⁾ што се највише огледа у забрани располагања имовином и спречавању умањења стечајне масе из које се намирају стечајни повериоци. Према другом схватању отварање стечајног поступка доводи до престанка, односно потпуног губитка пословне способности,²²⁾ „будући да сви органи, заступници и пуномоћници губе своје функције.”²³⁾ „Потпуним губитком пословне способности ... стечајни дужник губи у потпуности процесну пословну способност.”²⁴⁾

С друге стране, у правној науци преовладава мишљење да дејство отварања стечаја на статус субјекта стечаја доводи до ограничавања правне способности.²⁵⁾ Јер, „стечајни дужник више не може бити носилац свих права и обавеза као пре, већ може само окончати неопходне започете послове, те и закључивати нове уговоре који из тога произлазе и из потребе уновчења имовине дужника...”²⁶⁾ Следи закључак да се правном лицу, које због своје природе већ има специјалну правну способност, за разлику од физичких лица која имају општу правну способност, отварањем стечаја додатно ограничава могућност да буде носилац права и обавеза.

¹⁶⁾ „Од отварања стечајног поступка до његовог окончања, стечајни дужник задржава свој правни субјективитет и заступа га стечајни управник” – а. Дукић Мијатовић, М. (2019). Специфичности стечајне легислативе у Републике Србије у транзиционој фази развоја привреде. У: Небојша Шаркић, et al. (уредник). *Век и њо реулисана стечаја у Србији – зборник радова са савештовања*, Београд: Институт за упоредно право, стр. 91.

¹⁷⁾ ЗС, чл. 113 ст. 8.

¹⁸⁾ ЗС, чл. 161 ст. 1.

¹⁹⁾ ЗС, чл. 147 ст. 1.

²⁰⁾ а. Миленовић, Д. (1990). Правне последице отварања стечајног поступка. *Зборник радова Правног факултета у Нишу*, (30), стр. 164.

²¹⁾ а. Чоловић, В. и Недељко Милијевић, Н. (2020). *Стечај теорија–пракса*. Бања Лука: Удружење правника Републике Српске, стр. 137–138.

²²⁾ Миленовић, Д., *Правне последице отварања стечајног поступка*, стр. 164.

²³⁾ Васиљевић, М. *op. cit.*, стр. 330–331.

²⁴⁾ Миленовић, Д., *Правне последице отварања стечајног поступка*, стр. 164.

²⁵⁾ *Ibid.*, стр. 166.

²⁶⁾ Васиљевић, М. *op. cit.*, стр. 331.

„Стечајни управник је најзначајнији орган стечајног поступка, али и централна личност у поступку.”²⁷⁾ Он је истовремено и орган стечајног дужника и орган стечајног поступка.²⁸⁾ Послови стечајног управника могу се груписати у више целина: (1) управљање стечајним дужником; (2) управљање стечајном масом; (3) заступање стечајног дужника.”²⁹⁾

Дакле, у личности стечајног управника обједињене су управљачка и заступничка функција, које су до дана отварања стечајног поступка припадале власницима капитала (чији је орган скупштина приведеног друштва), односно директору правног лица и осталим заступницима, пуномоћницима, прокуристима³⁰⁾ и сл. „Он је неутрални професионалац који заступа интересе поверилаца, при чему се сматра да се ти интереси могу дефинисати као максимизација степена намирења поверилаца.”³¹⁾ „Стечајни управник као службено лице води послове и заступа стечајног дужника.”³²⁾

2. ГЛАСАЊЕ ЗА ПЛАН РЕОРГАНИЗАЦИЈЕ У СТЕЧАЈНОМ ПОСТУПКУ КОЈИ СЕ СПРОВОДИ НАД ДУЖНИКОМ СТЕЧАЈНОГ ДУЖНИКА

У оквиру заступничког права, стечајни управник има и овлашћење да гласа за план реорганизације у другом стечајном поступку који се спроводи над дужником стечајног дужника, о чему је у судској пракси заузет одговарајући став:

„Као лице регистровано у АПР са овлашћењем да заступа стечајног дужника, стечајни управник је овлашћен да лично или преко ангажованог пуномоћника, гласа за план реорганизације у стечајном поступку који се спроводи над другим лицем – дужником стечајног дужника. При томе, стечајни управник гласа као лице овлашћено за заступање стечајног дужника, а не у име и за рачун стечајних поверилаца... Средства добијена намирењем потраживања (делимичног или у целости) у том другом поступку, чине стечајну масу у смислу чл. 101 ст. 1 ЗС. У случају када се у поступку за усвајање плана реорганизације над другим лицем – дужником стечајног дужника, гласа о плану који предвиђа мере које могу имати значајан утицај или последице на стечајну масу (одлагање намирења или умањење потраживања), стечајни управник ће поступити у складу са одредбама чл. 28 ЗС”³³⁾ у коме је одређено да радње које предузима стечајни управник, а које имају или могу имати значајан утицај или последице на стечајну масу, као што су узимање кредита или зајма, набавка опреме веће вредности, издавање у закуп и друге сличне радње (радње од изузетног значаја), могу се предузети уз обавештавање стечајног судије и уз добијање сагласности одбора поверилаца.

²⁷⁾ а. Миленовић, Д. (2010). Стечајни управник. *Право и њивреда*, 47(7–9), стр. 258.

²⁸⁾ Органи стечајног поступка су стечајни судија, стечајни управник, скупштина поверилаца и одбор поверилаца (ЗС, чл. 17).

²⁹⁾ Миленовић, Д., *Стечајни уџравник*, стр. 258.

³⁰⁾ Прокура је пословно пуномоћје којим друштво овлашћује једно или више физичких лица (у даљем тексту: прокуриста) да у његово име и за његов рачун закључују правне послове и предузимају друге правне радње – Закон о привредним друштвима ЗПД, *Службени гласник РС*, бр. 36/2011, 99/2011, 83/2014, 5/2015, 44/2018, 95/2018, 91/2019, 109/2021, чл. 37. ст 1. „Прокуриста није исто што и законски заступник друштва...” јер се „његово овлашћење на заступање односи само на правне послове привредног друштва у вези с пословањем друштва.” – а. Словић, Д. и Мрдак, Г. (2012). *Коментар Закона о њивредним друштвима*. Београд: Висока школа за рачуноводство и берзанско пословање, стр. 70.

³¹⁾ Цветковић, М. (2004). Коментар Предлога закона о стечају. ЦЛДС. (2022, Април 11). Преузето са: <http://www.clds.rs/dokumenti/Stecaj.pdf>, стр. 7.

³²⁾ а. Мићовић, М. (2010). *Привредно њраво*. Крагујевац: Правни факултет, Институт за правне и друштвене науке, стр. 141; Царић, С. et al., (2016). *Привредно њраво*, Нови Сад: Привредна академија, стр. 105.

³³⁾ Одговор утврђен на седницама Одељења за привредне спорове Привредног апелационог суда од 19. и 20.11.2019. године. *Билтен судске њправе њивредних судова*, бр. 3/2019, стр. 122–124.

3. НЕВАЖНОСТ ПРАВНИХ ПОСЛОВА КОЈЕ ЈЕ СТЕЧАЈНИ ДУЖНИК ЗАКЉУЧИО ПОСЛЕ ОТВАРАЊА СТЕЧАЈНОГ ПОСТУПКА

Правни посао располагања стварима и правима која улазе у стечајну масу, који је стечајни дужник закључио после отварања стечајног поступка, не производи правно дејство, осим у случају располагања за која важе општа правила поуздања у јавне књиге, а друга страна има право да захтева враћање противчинидбе из стечајне масе као стечајни поверилац.³⁴⁾ Реч је, пре свега, о накнадним двостранообавезним уговорима, које су стечајни дужник и друга уговорна страна закључили након наступања правних последица отварања стечајног поступка.³⁵⁾ Поред тога, ова правна последица односи се и на једностранообавезне правне послове, као што је уговор о поклону и други слични уговори, нпр. спонзорство, с тим што друга страна – поклонопримац није стечајни поверилац, јер нема потраживање из стечајне масе, за разлику од саговорача стечајног дужника из двостранообавезног теретног уговора.

Нпр. ако је директор стечајног дужника, после отварања стечајног поступка, продао трећем лицу неку ствар, која, као део имовине стечајног дужника улази у стечајну масу, треће лице мора ту ствар да врати у стечајну масу, а има право да захтева враћање цене из стечајне масе, као противчинидбе, као стечајни поверилац, што значи да се потраживање враћања цене неће намирити приоритетно из трошкова стечајног поступка или као обавеза стечајне масе. У суштини, реч је о непостојећем правном послу, а захтев за враћање противчинидбе из стечајне масе, иако је по својој правној природи потраживање из неоснованог обogaћења, саговорач стечајног дужника остварује у трећем исплатном реду као „обични” – стечајни поверилац из чл. 54 ст. 4 тач. 3 ЗС. Он своје потраживање мора пријавити у законском преклузивном року од 120 дана од дана објављивања огласа о отварању стечајног поступка у *Службеном гласнику Републике Србије*.

Закон о облигационим односима³⁶⁾ не познаје непостојеће уговоре као посебни институт, већ су исти сврстани у категорију ништавих уговора. У правној теорији постоје спорења о садржини и значењу појма „непостојећи уговори”: „С непостојећим уговорима улази се у сферу најсуптилнијих питања правне теорије. Један од разлога је можда и тај што је ова категорија уговора преузета од француских правника, који су и сами писали да се ради о чисто теоријском питању, као и да *théorie de l'inexistence* није изричито прихваћена у француском праву. Термин непостојећи уговори, најблаже речено, правно је непрецизан, јер или је нешто уговор или није, али свакако не може бити уговор који не постоји. Можда би прецизније било говорити о ситуацији „непостојања уговора” или о „уговору у настајању” односно о „покушају настајања уговора”. Непостојећи уговори представљају једну фактичку ситуацију у праву. О њима се расправља на плану закључења уговора, а не у оквиру пуноважности уговора, јер непостојећи уговор није правно неваљани уговор. Разлози за њиховим издвајањем из групе правно неваљаних уговора су практичне, а не само теоријске природе. С друге стране, непостојеће уговоре неопходно је посматрати одвојено и од ситуације када не долази до закључења уговора, а што је међу самим странкама неспорно. У оба случаја налазимо се на плану последица.”³⁷⁾

³⁴⁾ ЗС, чл. 74 ст. 2.

³⁵⁾ Према критеријуму времена закључења у односу на тренутак наступања правних последица отварања стечајног поступка, правна наука разликује претходне и накнадне двостранообавезне уговоре. – Радовић, В. (2009). Дилеме у вези са појмом неизвршених двостранообавезних уговора у стечају. *Право и привреда*, (5–8), стр. 411.

³⁶⁾ Закон о облигационим односима – ЗОО, *Службени листи СФРЈ*, бр. 29/78, 39/85, 45/89, 57/89, *Службени листи СРЈ*, бр. 31/93, *Службени гласник РС*, бр. 18/2020

³⁷⁾ а. Доловић, К. (2011). Непостојећи уговор. *Анали Правној факултету у Београду*, 59(2), стр. 263–278.

3.1. Враћање противчинидбе из стечајне масе као потраживање из трећег исплатног реда

Међутим, прописивањем правила да „друга страна има право да захтева враћање противчинидбе из стечајне масе као стечајни поверилац”³⁸⁾, одступљено је од општег правила из чл. 104 ст. 1 тач. 3 ЗС које предвиђа да су обавезе стечајне масе и обавезе које су настале неоснованим обogaћењем стечајне масе, укључујући и као последица ништавих правних полова.³⁹⁾

Дакле, друга страна – саговорач стечајног дужника у погледу потраживања на име „враћања противчинидбе из стечајне масе” има положај „обичног” – стечајног повериоца из трећег исплатног реда,⁴⁰⁾ који се намирује сразмерно висини његовог потраживања, тек пошто се приоритетно намире трошкови стечајног поступка, затим обавезе стечајне масе, као и стечајни повериоци вишег исплатног реда.⁴¹⁾

У том случају неће се применити став судске праксе, према коме је враћање купопродајне цене из уговора – правног основа, који је престао да постоји након покретања стечајног поступка, обавеза стечајне масе: „Одредбом чл. 104 ст. 1 тач. 3 ЗС прописано је да су обавезе стечајне масе обавезе које су настале неоснованим обogaћењем стечајне масе. Сходно наведеној законској одредби, исплаћена купопродајна цена од стране купца представља обавезу стечајне масе, јер је правни основ на основу кога је исплаћена купопродајна цена дужнику престао да постоји, те је самим тим дошло до неоснованог обogaћења стечајне масе за износ купопродајне цене. Одредбом чл. 54 ст. 1 ЗС прописано је да се из стечајне масе приоритетно намирују трошкови стечајног поступка, а по њиховом пуном намирењу обавезе стечајне масе, а то даље значи да ће купцу, на његов захтев бити исплаћена, односно враћена купопродајна цена, без обзира што је протекао рок за пријаву потраживања, јер се у овој ситуацији не ради о потраживању које се требало пријавити, већ о потраживању које представља обавезу стечајне масе.”⁴²⁾ Наведени став судске праксе може се применити само у случајевима неважности уговора у смислу чл. 103 и 111 ЗОО (ништавост или рушљивост) који су закључени пре отварања стечајног поступка, затим у случају споразумног раскида уговора, као и у случају раскида уговора због промењених околности (ЗОО, чл. 133).

4. ПРЕСТАНАК ПУНОМОЋЈА КОЈА СЕ ОДНОСЕ НА ИМОВИНУ КОЈА УЛАЗИ У СТЕЧАЈНУ МАСУ

Отварање стечајног поступка над привредним друштвом или другим правним лицем (банком, друштвом за осигурање), које је странка у парничном поступку, има за последицу престанак овлашћења заступника, тј. директора или другог статутарног заступника, а тиме и пуномоћника коме је директор издао парнично пуномоћје. То је једна од последица преласка права и обавеза на стечајног управника. „Пуномоћја која је дао стечајни дужник, а која се односе на имовину која улази у стечајну масу, престају отварањем стечајног поступка.”⁴³⁾

38) ЗС, чл. 74 ст. 2.

39) а. Козар, В. (2022). Редослед намирења поверилаца из стечајне масе – исплатни редови. *Радно-правни савешњик*, (3), стр. 68.

40) ЗС, чл. 54 ст. 4 тач. 3.

41) ЗС, чл. 54 ст. 1–3.

42) Одговор усвојен на седници Одељења за привредне спорове Привредног апелационог суда од 23.10.2012. године. *Билтен судске праксе привредних судова*, бр. 3/2012

43) ЗС, чл. 74 ст. 3.

4.1. Престанак парничног пуномођја

Из цитиране одредбе следи закључак да ЗС као правну последицу отварања стечајног поступка предвиђа престанак пуномођја која се односе на имовину која улази у стечајну масу, дакле не свих пуномођја која је дао стечајни дужник. Међутим, стечајни закон ближе не одређује која су то пуномођја, тј. шта се сматра пуномођјима „која се односе на имовину која улази у стечајну масу”, а нарочито да ли се престанак односи и на парнична пуномођја дата пре покретања стечајног поступка. И парнично пуномође односи се на имовину која улази у стечајну масу, у смислу цитираног прописа, јер се у парничном поступку пружа судска правна заштита приликом решавања грађанскоправних спорова, између осталог, из привредних, имовинскоправних и других грађанскоправних односа, па би отварање стечајног поступка имало за правну последицу и престанак парничног пуномођја која је дао стечајни дужник. Јер, „даном покретања стечајног поступка, стечајни дужник губи парничну способност, ... а овлашћења за заступање дужника прелазе на стечајног управника.”⁴⁴⁾

И ЗПП у чл. 94 ст. 1 прописује престанак парничног пуномођја као правну последицу отварања стечаја. По отварању поступка стечаја у поступцима који настају поводом стечајног поступка, као и у поступцима који су текли пре отварања стечајног поступка, а настављени након отварања наведених поступака, пуномоћници морају да имају пуномође које је издао стечајни, управник (ЗПП, чл. 94 ст. 2).

Иста одредба у Закону о парничном поступку из 2004. године⁴⁵⁾ била је садржана у Глави тридесет четвртој, која је регулисала посебан поступак у привредним споровима, али је у суштини важила и у општем парничном поступку, као и у свим другим посебним поступцима, у којима је правно лице било парнична странка. Такво тумачење било је прихваћено и у судској пракси.⁴⁶⁾

Сагласно томе, важећи ЗПП одредбу о заступнику правног лица правилно је систематизовао у правила општег поступка. Такође, пуномође које је издао правно лице престаје престанком правног лица (ЗПП, чл. 94 ст. 1).⁴⁷⁾

Међутим, ни важећи ЗПП, као ни претходни, не садрже правило да је у случају отварања стечаја, изузетно, пуномоћник дужан да још месец дана врши радње у поступку ако је потребно да од странке отклони штету, које је било садржано у чл. 101 ст. 3 Закона о парничном поступку из 1977. године.⁴⁸⁾ Такође, нема ни одредбе да је у случају престанка правног лица пуномоћник дужан да још месец дана предузима радње које не трпе одлагање, која је била садржана у чл. 95 ст. 2 претходног закона. Такво опредељење законодавца има у виду обавезан прекид парничног поступка, који наступа по сили закона (ЗПП, чл. 222 тач. 5), као процесноправна последица отварања стечајног поступка (ЗС, чл. 88)⁴⁹⁾, што спречава наступање штетних последица за странку, јер рокови не теку, а суд не може да предузима парничне радње у току прекида.⁵⁰⁾

⁴⁴⁾ Предлог закона о стечајном поступку – Образложење. (2022, Април 11). Преузето са: <https://www.srbija.gov.rs>, стр. 66.

⁴⁵⁾ Закон о парничном поступку, *Службени гласник РС*, бр. 125/04, 111/09 (у даљем тексту: „претходни закон»)

⁴⁶⁾ Правни став Вишег трговинског суда – одговор утврђен на седници Одељења за привредне спорове од 19. и 20. септембра 2005. године. *Судска пракса трговинских судова*, бр. 3/2005, стр. 86–87.

⁴⁷⁾ а. Козар, В. (2012). Заступање правних лица у парничном поступку. *Правни животи*, (11), стр. 877–890.

⁴⁸⁾ *Службени лист СФРЈ*, бр. 4/77, 36/77, (6/80), 36/80, (43/82 и 72/82), 69/82, 58/84, 74/87, 57/89, 20/90, 27/90, 35/91, *Службени лист СРЈ*, бр. 27/92, 31/93, 24/94, 12/98, 15/98, 3/2002

⁴⁹⁾ Козар, В. и Алексић, Н., *Последице отварања стечајног поступка у српском процесном праву*, стр. 86.

⁵⁰⁾ а. Козар, В. (2012). *Водич за примену новог Закона о парничном поступку – најважније новине у односу на претходни закон*. Београд: Пословни биро, стр. 204.

5. НЕМОГУЋНОСТ ПРЕНОШЕЊА УДЕЛА У ПРИВРЕДНОМ ДРУШТВУ НАКОН ОТВАРАЊА СТЕЧАЈНОГ ПОСТУПКА – СУСПЕНЗИЈА ВЛАСНИЧКИХ ПРАВА ОСНИВАЧА

Након отварања стечајног поступка није могуће преношење удела у друштву с ограниченом одговорношћу у смислу чл. 160–177 ЗПД, што је последица суспензије власничких права оснивача, односно чланова привредног друштва, чиме се одступа од општег – основног правила из чл. 160 ЗПД, према коме је пренос удела слободан, осим ако је овим законом или оснивачким актом другачије одређено.

У судској пракси дат је одговор да у конкретном случају нису испуњени услови за усвајање захтева оснивача стечајног дужника за промену оснивача, имајући у виду одредбе ЗС, који се заснива на следећој аргументацији: „Према одредби чл. 1 ст. 1 ЗС, овим законом уређују се услови и начин покретања и спровођења стечаја над правним лицима, а одредба чл. 7 истог закона прописује да се стечајни поступак спроводи по одредбама овог закона, ако овим законом није другачије одређено. На питања која нису посебно уређена овим законом, сходно се примењују одговарајуће одредбе закона којим се уређује парнични поступак, а наведено се односи на процесне одредбе поступка. ...Одредбом чл. 15 ст. 1 ЗС прописано је да стечајни поступак спроводи суд одређен законом којим се уређује надлежност судова, а чл. 17 су одређени органи стечајног поступка. Из наведених одредби произлази да је ЗС *lex specialis*, односно закон који по својој природи има карактеристике и материјално–правног и процесно–правног прописа, те се стечај, од тренутка подношења предлога за покретање стечајног поступка, спроводи према одредбама ЗС и уз сходну примену ЗПП на који закон упућује чл. 7 ЗС. Одредбом чл. 74 ст. 1 ЗС прописано је да даном отварања стечајног поступка престају заступничка и управљачка права директора, заступника и пуномоћника, као и органа управљања и надзорних органа стечајног дужника и та права прелазе на стечајног управника, из чега произлази да тога дана не престају права оснивача (чланова привредног друштва), али се иста суспендују и они у току стечаја могу остваривати само права прописана ЗС, као што су учествовање у поступку продаје у својству заинтересованих лица подношењем евентуалног приговора (примедбе) на предложену продају из чл. 133 ст. 5 ЗС⁵¹⁾ и подношења предлога плана реорганизације из чл. 161 ст. 1 истог закона, који прописује да план реорганизације могу поднети ... и лица која су власници најмање 30% капитала стечајног дужника, те права у случају евентуалног вишка деобне масе, прописана одредбом чл. 147 ЗС. Коначно, суспендована оснивачка права могу се поново успоставити у случају усвајања плана реорганизације и правноснажности решења о потврђивању усвајања плана реорганизације, што је прописано одредбом чл. 167 ст. 4 ЗС, у којој је наведено да доношењем решења о потврђивању плана реорганизације престају све последице отварања стечајног поступка, а у називу стечајног дужника брише се ознака „у стечају”. Из свега наведеног следи да се удео, након отварања стечајног поступка, не може уступати у смислу одредби чл. 160–177 ЗПД.⁵²⁾

6. ЗАКЉУЧАК

У личности стечајног управника обједињене су управљачка и заступничка функција, јер даном отварања стечајног поступка престају заступничка и управљачка права директора, заступника и пуномоћника, као и органа управљања и надзорних органа стечајног дужника и та права прелазе на стечајног управника.

⁵¹⁾ Према важећем чл. 113 ст. 8 ЗС „... заинтересована лица могу у року од пет дана од дана пријема обавештења о предложеној продаји поднети примедбу на предложену продају из разлога непоштовања одредаба овог закона или националних стандарда о управљању стечајном масом у припреми или спровођењу продаје.»

⁵²⁾ Одговор утврђен на седницама Одељења за привредне спорове Привредног апелационог суда од 16, 17, 20. и 30.11.2017. године. *Билтен судске праксе привредних судова*, бр. 3/2017, стр. 202–203

Власници капитала стечајног дужника не губе то својство даном отварања стечајног поступка, али по основу власничке функције могу да остваре само она права која им стечајни закон изричито признаје – да поднесу примедбу на предложену продају, да поднесу план реорганизације, као и право на вишак деобне масе.

Последице отварања стечајног поступка су ограничење правне способности, с обзиром да стечајни дужник више не може да буде носилац свих права и обавеза као пре, већ само окончава започете послове, као и потпуни губитак пословне способности, јер сви органи, заступници и пуномоћници губе своје функције, а у Регистар привредних субјеката уписује се стечајни управник, као *sui generis* законски заступник.

У оквиру заступничког права, стечајни управник има и овлашћење да гласа за план реорганизације у другом стечајном поступку који се спроводи над дужником стечајног дужника.

У случају када се у поступку за усвајање плана реорганизације над другим лицем – дужником стечајног дужника, гласа о плану који предвиђа мере које могу имати значајан утицај или последице на стечајну масу (нпр. одлагање намирења или умањење потраживања), стечајни управник ће поступити у складу са законским одредбама о радњама од изузетног значаја, које се могу предузети уз обавештавање стечајног судије и уз добијање сагласности одбора поверилаца.

Правни посао располагања стварима и правима која улазе у стечајну масу, који је стечајни дужник закључио после отварања стечајног поступка, не производи правно дејство, осим у случају располагања за која важе општа правила поуздања у јавне књиге, а друга страна има право да захтева враћање противчинидбе из стечајне масе као стечајни поверилац, у трећем исплатном реду. На тај начин, одступљено је од општег правила из чл. 104 ст. 1 тач. 3 ЗС које предвиђа да су обавезе стечајне масе и обавезе које су настале неоснованим обогаћењем стечајне масе, укључујући и као последица ништавих правних послова.

Отварање стечајног поступка над правним лицем, које је странка у парничном поступку, има за последицу престанак овлашћења заступника, тј. директора или другог статутарног заступника, а тиме и пуномоћника коме је директор издао парнично пуномоћје.

Након отварања стечајног поступка није могуће преношење удела у друштву с ограниченом одговорношћу, што је последица суспензије власничких права оснивача, односно чланова привредног друштва.

Vladimir Kozar, PhD, Full Professor

*Faculty of Law for Commerce and Judiciary in Novi Sad
University Business Academy in Novi Sad*

LEGAL CONSEQUENCES OF OPENING BANKRUPTCY PROCEEDINGS ON THE STATUS OF THE BANKRUPTCY DEBTOR AND ITS BODIES

Abstract:

The paper analyzes legal provisions, the standpoints of court practice, as well as opinions of jurisprudence regarding the legal consequences of opening bankruptcy proceedings on the status of the bankruptcy debtor and its bodies, which occur due to the transfer of rights and obligations to the bankruptcy manager. It was pointed out that the representation and management function are merging in the person of the bankruptcy manager, while the members and shareholders of the bankruptcy debtor retain the ownership function with significant restriction of rights, which results in the suspension of the

company's assembly. The position on voting for the reorganization plan in the bankruptcy proceedings that is being conducted against the debtor of the bankruptcy debtor is presented. The issues related to the invalidity of legal transactions concluded by the bankruptcy debtor after the opening of the bankruptcy proceedings, as well as the consequences of invalidity, were especially considered. The legal nature of the claim for recovery of the counterclaim from the bankruptcy estate is explained. Also, theoretical and practical problems of termination of power of attorney related to property entering the bankruptcy estate, including civil power of attorney, were analyzed. In addition, the subject of examination is the impossibility of transferring shares in the company after the opening of bankruptcy proceedings due to the suspension of ownership rights of the founders.

Key words: opening of bankruptcy proceedings; invalidity of legal transactions; recovery of the counterclaim; bankruptcy manager.

ЛИТЕРАТУРА

1. Васиљевић, М. (1997). *Пословно право*. Београд: Савремена администрација
2. Дукић Мијатовић, М. (2019). Специфичности стечајне легислативе у Републике Србије у транзиционој фази развоја привреде. У: Небојша Шаркић, et al. (уредник). *Век и по реулисања стечаја у Србији – зборник радова са савештовања*. (стр. 87–94). Београд: Институт за упоредно право
3. Доловић, К. (2011). Непостојећи уговор. *Анали Правној факултету у Београду*, 59(2), стр. 263–278
4. Кордић, Ј. et al., (2013). *Коментар Закона о стечају и националних синдиката*. Београд: Пешић и синови, Цонфинекс д.о.о.
5. Козар, В. и Алексић, Н. (2020). Последице отварања стечајног поступка у српском процесном праву. *Право и привреда*, 58(2), стр. 84–99
6. Козар, В. и Алексић, Н. (2018). Мере обезбеђења и „мораторијум» у претходном стечајном поступку. *Право и привреда*, 56(4-6), стр. 515–530
7. Козар, В. (2022). Редослед намирења поверилаца из стечајне масе – исплатни редови. *Радно-правни савешник*, (3), стр. 67–80
8. Козар, В. (2012). Заступање правних лица у парничном поступку. *Правни живот*, (11), стр. 877– 890.
9. Козар, В. (2012). *Водич за примену новог Закона о парничном поступку – најважније новине у односу на претходни закон*. Београд: Пословни биро
10. Мићовић, М. (2010). *Привредно право*. Крагујевац: Правни факултет, Институт за правне и друштвене науке
11. Миленовић, Д. (1990). Правне последице отварања стечајног поступка. *Зборник радова Правној факултету у Нишу*, (30), стр. 163–181
12. Миленовић, Д. (2010). Стечајни управник. *Право и привреда*, 47(7–9), стр. 258–272
13. Обућина, Ј., Положај и остваривање права стечајних поверилаца у поступку банкротства и поступку реорганизације. (2022, Април 11). Преузето са: <https://www.alsu.gov.rs/bap/upload/documents/seminari/novembar2015/Referat - Jasminka Obucina - Položaj i ostvarivanje prava stečajnih poverilaca.pdf>
14. Радовић, В. (2009). Дилеме у вези са појмом неизвршених двостранообавезних уговора у стечају. *Право и привреда*, (5–8), стр. 410–432.

15. Словић, Д. и Мрдак, Г. (2012). *Коментар Закона о привредним друштвима*. Београд: Висока школа за рачуноводство и берзанско пословање
16. Царић, С. et al., (2016). *Привредно право*, Нови Сад: Привредна академија
17. Цветковић, М. (2004). Коментар Предлога закона о стечају. ЦЛДС. (2022, Април 11). Преузето са: <http://www.clds.rs/dokumenti/Stecaj.pdf>
18. Чоловић, В. и Недељко Милијевић, Н. (2020). *Стечај теорија–пракса*. Бања Лука: Удружење правника Републике Српске
19. Шаркић, Н., Радловић, Д. и Почуча, М. (2019). *Поседни грађански институци*. Београд: Правни факултет Универзитета Унион, ЈП Службени гласник
20. Предлог закона о стечајном поступку – Образложење. (2022, Април 11). Преузето са: <https://www.srbija.gov.rs>
21. Закон о стечају – ЗС, *Службени гласник РС*, бр. 104/09, 99/11, 71/12 – одлука УС, 83/14, 113/17, 44/18
22. Закон о привредним друштвима ЗПД, *Службени гласник РС*, бр. 36/2011, 99/2011, 83/2014, 5/2015, 44/2018, 95/2018, 91/2019, 109/2021
23. Закон о облигационим односима – ЗОО, *Службени лист СФРЈ*, бр. 29/78, 39/85, 45/89, 57/89, *Службени лист СРЈ*, бр. 31/93, *Службени гласник РС*, бр. 18/2020
24. Закон о парничном поступку – ЗПП, *Службени гласник РС*, бр. 72/2011, 49/2013 – одлука УС, 74/2013 – одлука УС, 55/2014, 87/2018, 18/2020
25. Закон о парничном поступку, *Службени гласник РС*, бр. 125/04, 111/09
26. Закон о парничном поступку, *Службени лист СФРЈ*, бр. 4/77, 36/77, (6/80), 36/80, (43/82 и 72/82), 69/82, 58/84, 74/87, 57/89, 20/90, 27/90, 35/91, *Службени лист СРЈ*, бр. 27/92, 31/93, 24/94, 12/98, 15/98, 3/2002
27. Одговор утврђен на седницама Одељења за привредне спорове Привредног апелационог суда од 19. и 20.11.2019. године. *Билтен судске праксе привредних судова*, бр. 3/2019, стр. 122–124
28. Одговор усвојен на седници Одељења за привредне спорове Привредног апелационог суда од 23.10.2012. године. *Билтен судске праксе привредних судова*, бр. 3/2012
29. Правни став Вишег трговинског суда – одговор утврђен на седници Одељења за привредне спорове од 19. и 20. септембра 2005. године. *Судска пракса трговинских судова*, бр. 3/2005, стр. 86–87
30. Одговор утврђен на седницама Одељења за привредне спорове Привредног апелационог суда од 16, 17, 20. и 30.11.2017. године. *Билтен судске праксе привредних судова*, бр. 3/2017, стр. 202–203

CIP - Каталогизација у публикацији
Библиотеке Матице српске, Нови Сад

001:34(082)
316.3:34(082)

**МЕЂУНАРОДНИ научни скуп Правнички дани - проф. др Славко Царић
(19 ; 2022 ; Нови Сад)**

Право, наука и друштво - актуелна питања и перспективе : [зборник радова] = Law, science and society - the current issues and perspectives : [proceedings] / XIX међународни научни скуп "Правнички дани - Проф. др Славко Царић", Нови Сад, 23. септембар 2022. = XIX international scientific meeting "Legal days - Prof. Slavko Carić, PhD" ; [уредник Милан Почуча]. - Нови Сад : Универзитет Привредна академија, Правни факултет за привреду и правосуђе, 2022 (Нови Сад : НС Мала књига+). - 454 стр. ; 24 cm

Текстови ћир. и лат. - Тираж 150. - Стр. 19-20: Уводна реч / Милан Почуча = Foreword / Milan Počuča. - Напомене и библиографске референце уз текст. - Библиографија уз сваки рад. - Резиме на енгл. језику уз већину радова.

ISBN 978-86-86121-51-6

а) Наука - Правни аспект - Зборници б) Друштво - Правни аспект - Зборници

COBISS.SR-ID 74323209